

de Bibliotheek,
maatschappelijk
hart van de
samenleving

Educatie

De Bibliotheek heeft een brede educatieve functie die van belang is voor alle leeftijden met bijzonder veel aandacht voor de jeugd. Zo bevordert de Bibliotheek het lezen en ondersteunt ze het onderwijs. Om te zorgen dat kinderen en jongeren taal- en mediavaardig worden, werkt de Bibliotheek samen met scholen, gemeenten, jeugd-gezondheidszorg (JGZ), kinderopvangorganisaties en tal van andere instellingen. Dit gebeurt sinds 2008 in verschillende gemeenten via het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen.

In dat kader zijn extra programma's ontwikkeld om kinderen en jongeren meer taal- en mediavaardig te maken. Onderzoek laat overtuigend zien dat dat lukt. De programma's dragen er aan bij dat kinderen en jongeren met ondersteuning vanuit de Bibliotheek succesvol onderwijs kunnen volgen en goed voorbereid beginnen aan hun maatschappelijke carrière.

Kunst van Lezen, Boekstart en Bibliotheek op school

De Koninklijke Bibliotheek (voorheen Sectorinstituut Openbare Bibliotheken) en Stichting Lezen voeren in samenwerking met de bibliotheken sinds 2008 het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen uit in opdracht van het ministerie van OCW. Het onderdeel BoekStart is bedoeld voor de allerjongsten en de Bibliotheek op school voor kinderen van 4-18 jaar. Zo werkt de Bibliotheek aan het voorkomen en terugdringen van taalachterstanden en daarmee van laaggeletterdheid. Daarnaast draagt de Bibliotheek bij aan de informatievaardigheden van kinderen en jongeren zodat zij als volwassenen volledig kunnen participeren in de hedendaagse informatiemaatschappij.

Wat biedt de Bibliotheek?

Het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen biedt kinderen en jongeren van 0-18 jaar een doorgaande leeslijn. In het verlengde daarvan is inmiddels ook ingezet op een doorgaande lijn mediawijsheid. Daarbij staat aandacht voor digitale vaardigheden, gebruik van digitale media en informatievaardigheden voorop. In de leeftijdsfase van 0-18 jaar ondersteunen Bibliotheken (in samenwerking met kinderopvanginstellingen en scholen) kinderen en jongeren structureel met leesbevordering, literatuureducatie en informatievaardigheden. In het programma BoekStart (0-4 jaar) staat het voorlezen aan baby's en peuters centraal. Het ontdekken van boekjes is leerzaam en stimuleert al vroeg de taal- en spraakontwikkeling van kinderen. Aansluitend is er het programma de Bibliotheek op school dat leerlingen stimuleert om te lezen. Gebleken is dat kinderen die meer lezen en over de benodigde informatievaardigheden beschikken betere resultaten halen op school. Het bevorderen van het lezen is alleen effectief bij een structurele aanpak. Daarom sluiten de onderdelen BoekStart (0-4 jaar) en de Bibliotheek op school (4-18 jaar) op elkaar aan. Zo doen kinderen en jongeren al lezend een grotere woordenschat op, ervaren ze meer leesplezier en leggen zij de basis om

straks als actieve en kritische burgers volwaardig mee te doen in de huidige samenleving.

Educatie van jong tot oud

De samenwerking van de Bibliotheek met het basis- en voortgezet onderwijs heeft tot doel om kinderen taal- en informatievaardiger te maken. Daarbij staat structurele aandacht voor het (voor)lezen en begrijpend lezen, in de klas, bij de kinderopvang en thuis, voorop. Daarnaast biedt de Bibliotheek ook tal van mogelijkheden op het gebied van informeel leren voor volwassenen. Op die manier draagt de Bibliotheek bij aan de bevordering van de zelfredzaamheid van alle burgers en de persoonlijke ontwikkeling van iedereen. Zo biedt de Bibliotheek een breed scala aan dienstverlening van 0-101 jaar!

Voorbeelden aanbod Bibliotheken

BoekStart voor baby's

Vrijwel overal werkt de Bibliotheek nauw samen met de gemeente en het consultatiebureau om ouders en kinderen vanaf het allereerste begin met (het lezen van) boeken in aanraking te brengen. Het idee is dat kinderen die al op jonge leeftijd in contact komen met boeken het beter doen

foto: Janiek Dam

op school, waar ze hun hele leven voordeel van hebben. Dat blijkt ook uit *BoekStart maakt baby's slimmer*, recent **Nederlands promotieonderzoek**. Samen een boekje kijken, plaatjes aanwijzen en benoemen, versjes leren, verhaaltjes vertellen en ernaar luisteren, versterken de band tussen ouder en kind. Digitale prentenboeken en kinderboeken-apps kunnen, naast het samen met een volwassene boekjes lezen en bekijken, de voorleescultuur thuis en in de kinderopvang verrijken. Naast kwalitatief goede voorleesboeken vormen digitale kinderboeken een waardevolle bijdrage aan het voorleesplezier en daarmee aan de taal- en leesontwikkeling van jonge kinderen. Onderzoek heeft aangetoond dat digitale prentenboeken de woordenschat vergroten en bijdragen aan het verhaalbegrip. Boeken lezen en het bezig zijn met digitale media kunnen elkaar daarbij versterken. Door afwisselend boek en computer of tablet te gebruiken ontstaat een goede wisselwerking en nóg meer leesplezier. Boeken en digitale media vullen elkaar aan.

Ouders komen meestal in contact met Boekstart door communicatie vanuit de gemeente. Die stuurt, mede uit naam van de Bibliotheek, brieven over taalontwikkeling en de rol van BoekStart. Ouders kunnen naar de bibliotheekvestiging gaan om hun baby (gratis) lid te maken en het BoekStart-koffertje in ontvangst te nemen. In het koffertje zitten twee gratis boekjes (een met een CD met liedjes) en een brochure over lezen met je baby. De ouders kunnen met hun kind terecht in een aantrekkelijke leeshoek die Bibliotheken speciaal voor deze doelgroep hebben ingericht. Met boekjes voor baby's en peuters maar ook met boeken over onder andere opvoeding en gezonde voeding. Ook organiseren Bibliotheken regelmatig inloopochtenden voor ouders van kleine kinderen om samen te genieten van boeken, en tips uit te wisselen met anderen. De Bibliotheek stimuleert op deze manier dat ouders na het ophalen van het koffertje terugkomen en blijven voorlezen aan hun kinderen.

Bereik Boekstart voor baby's

In Nederland worden de laatste jaren circa 170.000 kinderen per jaar geboren. BoekStart voor baby's bereikt op dit moment jaarlijks met 55.000 bij de Bibliotheek ingeschreven babyleden ongeveer 30% van de Nederlandse baby's. Vrijwel alle 800 bibliotheekvestigingen doen mee. Zie voor meer informatie ook: <http://www.boekstart.nl/>.

BoekStart in de kinderopvang

Sinds 2011 is BoekStart ook geïntroduceerd in de kinderopvang. Met dit programmaonderdeel dragen Bibliotheken bij aan het ontwikkelen van een goed leesklimaat binnen kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Zij zorgen voor een inspirerende en actuele collectie boekjes en voor het verbeteren van de expertise van de pedagogisch medewerkers.

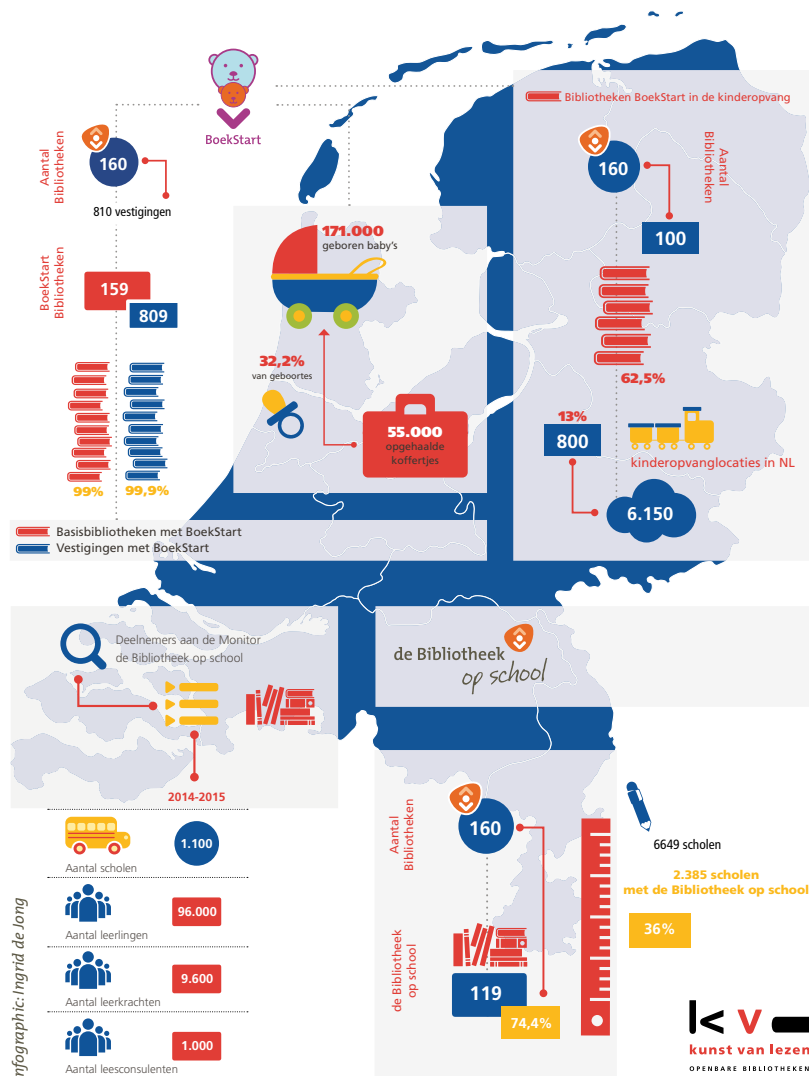
Het werken aan het taalvaardiger maken van kinderen in de kinderopvang draagt bij aan het voorkomen van laaggeletterdheid en kan de gemeente ondersteunen bij het invullen van de Vroeg- en Voorschoolse Educatie. Inmiddels zijn 775 kinderopvanglocaties via 100 basisbibliotheken voorzien van BoekStart in de kinderopvang. Daarvan zijn er 200 door gemeenten gerealiseerd, met de Bibliotheek als uitvoerende partij.

De Bibliotheek op school

Scholen, Bibliotheken en gemeenten werken sinds 2012 intensief samen aan de Bibliotheek *op school* binnen het basisonderwijs. Nu trekken 120 bibliotheken en een derde van de Nederlandse basisscholen (2.400) samen op om de kwaliteit op het gebied van lees- en taalvaardigheid en informatie- en mediavaardigheden te verbeteren.

UITGELICHT

Bereikcijfers BoekStart en de Bibliotheek op school 2014

Elke basisschool een volwaardige schoolbibliotheek

Met de landelijk ontwikkelde aanpak van de Bibliotheek *op school* basisonderwijs kan elke basisschool een volwaardige schoolbibliotheek realiseren met een digitaal leerlingenportaal en een uitleensysteem zodat de boeken mee naar huis kunnen. De leesconsulent van de Bibliotheek stelt met de leescoördinator van de school de collectie van de schoolbibliotheek samen en legt in overleg met de school afspraken vast in een lees- en mediaplan. De aanpak is volledig toegespitst op de lokale situatie – geen school en geen Bibliotheek is immers hetzelfde. Meestal is een 'de Bibliotheek op school' in een lokaal gevestigd maar als school en bibliotheekvestiging bij elkaar in de buurt zijn is het inrichten van een 'de Bibliotheek op school' binnen de bibliotheekvestiging een goede optie.

Uitbreiding naar voortgezet onderwijs

De succesvolle aanpak van de Bibliotheek *op school* basisonderwijs heeft ertoe geleid dat in 2014 is gestart met pilots in het voortgezet onderwijs, te beginnen bij het vmbo. De eerste pilots laten zien dat ook binnen het vmbo succesvol kan worden samengewerkt tussen gemeente, onderwijs en Bibliotheek om jongeren taal- en informatievaardiger te maken en zo hun kansen op een succesvolle school- en maatschappelijke carrière te vergroten.

Meer informatie

- Praktische informatie over het opzetten van dienstverlening rondom het thema educatie (de Bibliotheek *op school*): www.debibliotheekopschool.nl
- Meer informatie over BoekStart: www.boekstart.nl (voor ouders) en www.boekstartpro.nl (voor professionals)
- Meer informatie over het opzetten over dienstverlening op het gebied van volwasseneneducatie: <http://basisvaardigheden.bibliotheek.nl/>
- Toolkit maatschappelijk hart van de samenleving/onderwijs <http://www.siof.nl/thema/hart-van-de-samenleving/onderwijs/item3003>

Contactpersoon

Adriaan Langendonk | Programmacoördinator Kunst van Lezen | 06 18 16 15 67 | adriaan.langendonk@kb.nl